

12. План рахунків та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджені Наказом Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 // www.rada.gov.ua.

13. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: Навчально-практичний посібник / Під ред. С. Ф. Голова. — Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс — Клуб», 2001. — 832 с.

14. Організація бухгалтерського обліку: Підручник / За ред проф. Ф.Ф.Бутинця. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — 592 с.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затверджена Постановою Правління НБУ 20.12.2005 № 480 зі змінами // www.rada.gov.ua.

16. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків, затверджена Постановою Правління НБУ 07.12.2004 № 598 // www.rada.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2007.

УДК 657

**В. О. Осмятченко,
В. Є. Шевчук,**

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РАХУНКИ І ПОДВІЙНИЙ ЗАПИС У КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Розкрито поняття рахунків бухгалтерського обліку та подвійного запису, а також досліджено, як змінюються елементи методу бухгалтерського обліку (рахунки та подвійний запис) у комп'ютерному середовищі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: бухгалтерський облік, рахунки, подвійний запис, підприємство, комп'ютерні програми, 1С:Бухгалтерія 7.7.

Мета, розглянутих у даній статті питань, полягає у визначенні місця трансформації елементів методу бухгалтерського обліку, а саме рахунків та подвійного запису, в системі управління підприємством з використанням сучасних комп'ютерних облікових систем.

Важливі норми організації достовірного, повного бухгалтерського обліку це — первинна документація; оцінка майна і зобов'язань; інвентаризація майна і зобов'язань.

Ці норми з урахуванням вимог ведення рахунків і відображення на них господарських операцій способом подвійного запису складають основні, принципово важливі методологічні основи (принципи) бухгалтерського (фінансового) обліку.

Призначення методу бухгалтерського обліку — відобразити його предмет як єдине ціле, обґрунтовано згрупувати економічно однорідні активи, господарські операції, визначити витрати і результати у розрізі кожного господарського процесу і господарської діяльності підприємства (організації) в цілому, узагальнити облікову інформацію у системі форм аналітичної, періодичної та річної звітності [3].

Для конкретного вивчення методу бухгалтерського обліку зі всієї сукупності прийомів відображення предмету виділяють основні, принципові, які називають елементами методу бухгалтерського обліку або правилами ведення бухгалтерського обліку (рис. 1).

Рис. 1. Елементи методу бухгалтерського обліку

Рахунки і подвійний запис — це способи поточної реєстрації і групування змін у складі господарських засобів (активів) та джерел їх утворення (пасивів), господарських процесів та їх результатів.

Рахунки бухгалтерського обліку — це спосіб економічного групування однорідних активів і пасивів, узагальнення господарських операцій. За їх допомогою організують поточний облік наявності, змін у складі кожного виду активів і пасивів, отримують інформацію, необхідну для контролю за господарською діяльністю підприємства [3].

Сторони рахунку призначені для відображення протилежних змін (збільшення, зменшення) у складі господарських засобів і джерел їх утворення. Сума господарської операції записується по дебету або по кредиту відповідного рахунку. Підсумки таких записів називають оборотами. У суму обороту не входить початкове сальдо (залишок), яке перенесене до рахунку з початкового балансу. Сумірність оборотів (з урахуванням початкового сальдо) дозволяє визначити залишок по рахунку на кінець звітного періоду і перенести його у відповідну (ліву або праву) сторону балансу.

Діючий у нинішній час в Україні План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція по його застосуванню затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291.

Подвійний запис — спосіб взаємопов'язаного відображення господарської операції одночасно на двох рахунках в одній і тій же сумі. Його використання забезпечує можливість самоконтролю, так як дозволяє збалансувати підсумки записів на рахунках: сума оборотів по дебету усіх рахунків незалежно від їх виду повинна дорівнювати сумі оборотів по кредиту усіх рахунків. Нерівність — результат помилки у записах або підрахунках. Метод подвійного запису забезпечує балансове рівняння господарських засобів (активів) і джерел їх утворення (пасивів), має контрольне значення [3].

Слід зазначити, що складові методу бухгалтерського обліку тісно пов'язані між собою і взаємодоповнюють один одного і лише у комплексній взаємодії дозволяють у повному обсязі відобразити всі елементи предмету бухгалтерського обліку.

Важливою умовою для вдосконалення і ефективної організації бухгалтерського обліку на підприємствах є застосування сучасних комп'ютерних технологій.

Основні відмінності в роботі з бухгалтерськими рахунками в комп'ютерних програмах такі:

1) можливість одночасного ведення обліку в кількох планах рахунків;

2) можливості аналітичного обліку значно розширені [2].

Основою системи «1С:Бухгалтерія 7.7», її фундаментом, є План рахунків. Планом рахунків називається сукупність синтетичних рахунків, призначених для угруповання інформації про господарську діяльність підприємства.

Щоб відкрити План рахунків, потрібно вибрати команду План рахунків з меню Операції або кнопку з тією ж назвою на панелі інструментів. При цьому відкривається таблиця, яка показана на рис. 2.

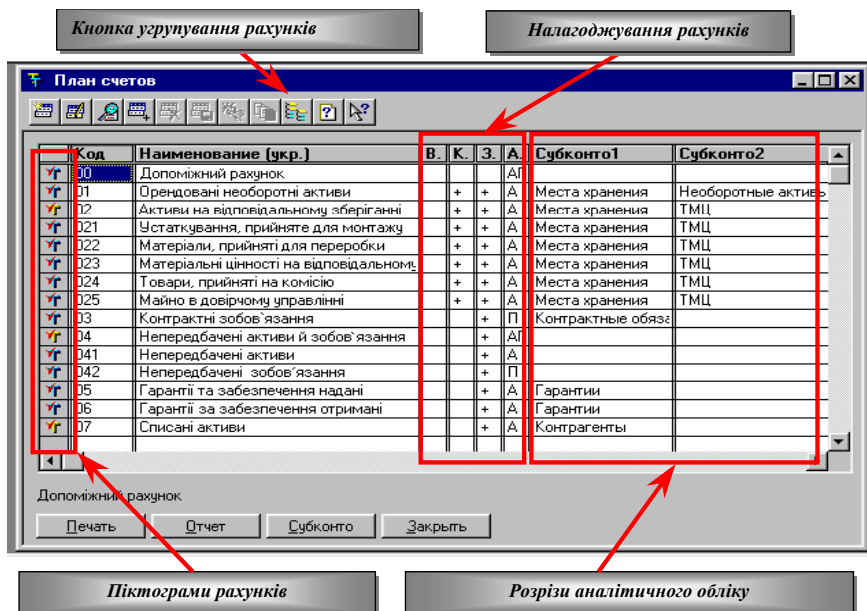

Рис. 2. Таблиця Плану рахунків

Перший стовпчик Плану рахунків містить піктограми рахунків, зовнішній вигляд яких залежить від режиму, у якому він переглядається. Можна переглянути План рахунків з відключенням режиму угруповання. Рахунки можуть мати субрахунки, тобто, підлеглі рахунки. Якщо рахунок має субрахунок, він є рахунком-групою. Номер субрахунку містить номер рахунку-групи, наприклад, рахунок 991 «Витрати від стихійного лиха» є субрахунком рахунку 99 «Надзвичайні Витрати». Субрахунок може виявитися, у свою чергу, рахунком-групою для іншого субрахунку [1].

Слід зазначити, що аналітичний облік можливий тільки по рахунках і субрахунках, які не є рахунками-групами, тобто не можуть мати субрахунків.

Три останні стовпчики таблиці Плану рахунків займають види Субконто, які прикріплюють до рахунків. Видом субконто називається

вається безліч однотипних об'єктів аналітичного обліку. Наприклад, до рахунку 022 «Матеріали, прийняті для переробки» прикріплений Вид субконто Місця зберігання. Кожне конкретне місце зберігання ТМЦ, наприклад Склад № 1, називається в цьому випадку Субконто, а список усіх місць зберігання ТМЦ називається Видом субконто. У типовій конфігурації для України кожен рахунок може мати не більше трьох Видів субконто. Максимальне число Видів субконто, передбачене програмою для кожного рахунку, не більше п'яти. Змінити максимальну кількість Видів субконто для Плану рахунків можна тільки в робочому вікні Конфігуратора.

Видами субконто можуть служити наступні елементи: Числа, Текстові рядки, Дати, Список усіх довідників програми, Дані конкретного довідника, Список усіх документів програми, Дані конкретного документа, Дані конкретного перерахування, Список усіх рахунків, Список усіх рахунків з основного плану рахунків, Список усіх Планів рахунків, застосовуваних у програмі, Список усіх видів субконто, використаних у програмі.

Сутністю моделі будь-якої комп'ютерної програми є уніфікація даних та подача їх у системі подвійного запису. Вона, як правило, ускладнена та доповнена спеціальними допоміжними деталями, необхідними для відображення специфіки операцій різних ділянок обліку.

У більшості комп'ютерних бухгалтерських програм господарська операція означає звичайну бухгалтерську проводку або сукупність проводок.

У програмі «1С:Бухгалтерія 7.7» є чотири способи створення операції:

1. вручну;
2. за допомогою шаблону типової операції;
3. копіюванням уже існуючої операції;
4. за допомогою документа.

В останніх трьох випадках проводки, що належать операції, формуються автоматично. При введенні операції вручну, проводки потрібно також створювати вручну.

Для перегляду й введення операцій із проводками в програмі «1С:Бухгалтерія 7.7» є таблиця, названа Журналом операцій. Всі створені в програмі операції потрапляють у Журнал операцій (рис. 3).

Таким чином, проводячи документи попередньо, можна моделювати й прогнозувати операції підприємства і проводити аналіз «а що буде, якщо...». Проведення документів змінює стан об'єк-

тів системи, записи про ці зміни фіксуються в журналах двох видів: операційні — відображають зміни показників операційних об'єктів (наявність інвентарних об'єктів, товарообігу тощо) і бухгалтерські — відображають зміни показників бухгалтерських об'єктів (рахунків, реєстрів валових доходів і витрат, касових книг). Документи можна проводити повністю або частково, тобто спочатку здійснити операційне проведення, а потім провести його по бухгалтерії. Бухгалтерське проведення показує ту частину господарської операції, яка пов'язана з побудовою проводок, зміною залишків на рахунках тощо.

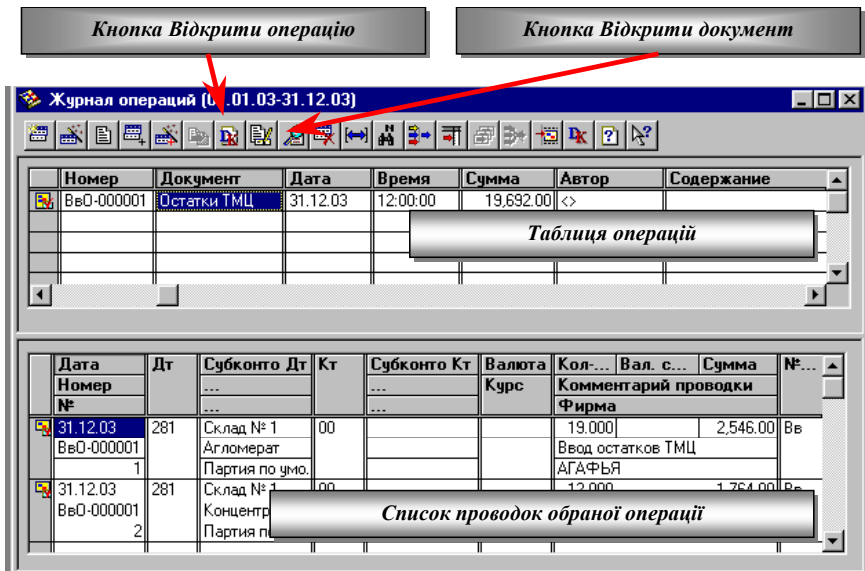

Рис. 3. Журнал операций з операцією, введеною документом

Для перегляду й аналізу всіх проводок у програмі «1С:Бухгалтерія 7.7» є таблиця, названа Журналом проводок (рис. 4).

Таким чином, проводячи документи попередньо, можна моделювати й прогнозувати операції підприємства і проводити аналіз «а що буде, якщо...». Проведення документів змінює стан об'єктів системи, записи про ці зміни фіксуються в журналах двох видів: операційні — відображають зміни показників операційних об'єктів (наявність інвентарних об'єктів, товарообігу тощо) і бухгалтерські — відображають зміни показників бухгалтер-

ських об'єктів (рахунків, реєстрів валових доходів і витрат, касових книг). Документи можна проводити повністю або частково, тобто спочатку здійснити операційне проведення, а потім провести його по бухгалтерії. Бухгалтерське проведення показує ту частину господарської операції, яка пов'язана з побудовою проводок, зміною залишків на рахунках тощо.

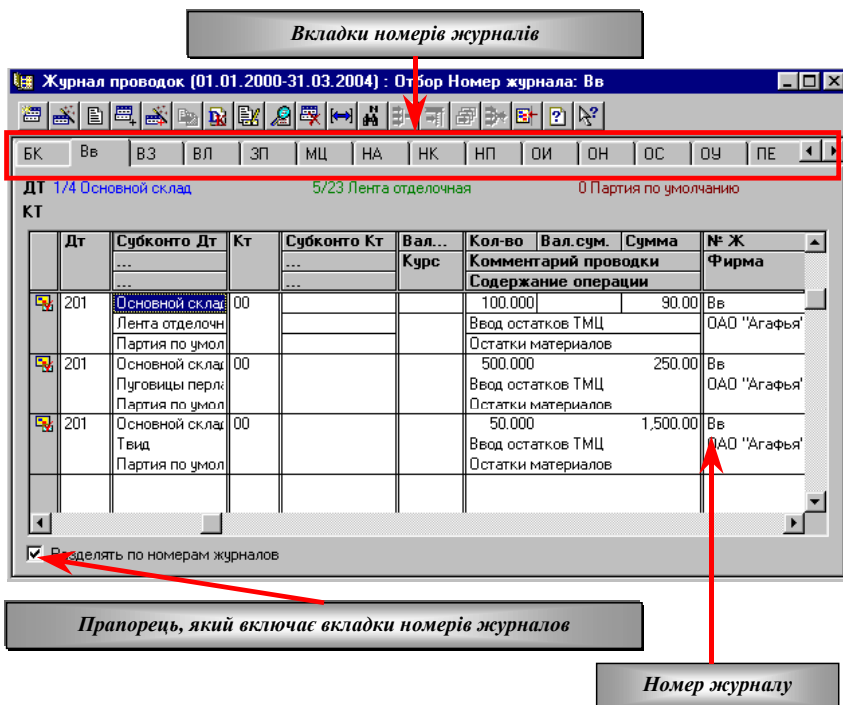

Рис. 4. Журнал проводок із вкладками

Бухгалтерська програма «1С:Бухгалтерія 7.7» має цікаву можливість «відключати» бухгалтерські проводки, в результаті чого сума конкретної записаної в журнал проводки (або всіх проводок попередньої операції) перестає враховуватись у розрахунку бухгалтерських підсумків [2].

За результатами проведеного дослідження встановлено, що вплив сучасних технологій дає певним чином змінення стану сутності бухгалтерських об'єктів (рахунків і подвійного запису), а саме додають нові якості в об'єктах метаданих. Також відкри-

ваються нові якості зв'язків між бухгалтерським рахунком і довідником з використанням комп'ютерних систем.

Література

1. Новикова Е. Н., Осмятченко В. А. Практикум по 1С:Бухгалтерии 7.7 — Уч. пособ. для студентов высших учебных заведений. — Кривой рог: Минерал, 2004 — 196 с.
2. Ивахненко С. В. Информационные технологии в организации бухгалтерского учета та аудиту: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2003. — 349 с.
3. Осмятченко Л. М., Шевчук В. Є. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. для студентів вищих закладів освіти. — Львів: Магнолія 2006, 2007. — 196 с.

Стаття надійшла до редакції 4.06.2008.

УДК: 657.922

В. Г. Козак, докторант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА СТВОРЕННЯ І ВИКОРИСТАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

У статті розкрито поняття дебіторської заборгованості, її видів, методологічні аспекти оцінки дебіторської заборгованості у бухгалтерському обліку, проведено дослідження цього питання в економічній літературі, законодавчих актах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дебіторська заборгованість, короткострокова дебіторська заборгованість, оцінка, резерв сумнівних боргів.

Здійснюючи господарську діяльність підприємства встановлюють взаємовідносини між собою (покупець-продавець, замовник-виконавець тощо). Це у подальшому забезпечує стабільне виконання виробничої програми.

При цьому більшість підприємств відчувають сезонні коливання господарської діяльності — притік і відтік грошових потоків. Оскільки й у період відтоку грошових потоків залишається потреба у здійсненні господарської діяльності, ці підприємства